

4 Δεκεμβρίου 2013

Πώς η αποτυχία βοηθάει στην επιτυχία

/ Γενικά / Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός

Πώς κατακτά την επιτυχία ένα παιδί; Ζώντας σε «χρυσό κλουβί» ή μαθαίνοντας από νωρίς να ξανασηκώνεται; Ο Πολ Ταφ, συγγραφέας του βιβλίου «How Children Succeed», εξηγεί ότι είναι προτιμότερο το παιδί σου να έχει αυτοέλεγχο από το να βγάζει IQ 180.

Το πείραμα είναι παλιό, αλλά πάντα επίκαιρο. Γνωστό ως «marshmallow experiment» (ας το αποδώσουμε ελεύθερα «πείραμα του ζαχαρωτού»), πραγματοποιήθηκε τη δεκαετία του '60 από τον Γουόλτερ Μίτσελ, ψυχολόγο στο Πανεπιστήμιο του Στάνφορντ. Τα παιδιά που κατάφεραν να επιστρατεύσουν αρκετό αυτοέλεγχο ώστε να μην καταβροχθίσουν αμέσως ένα ζαχαρωτό, αλλά να περιμένουν λίγο – και ως επιβράβευση να καταβροχθίσουν δύο ζαχαρωτά – τα πήγαιναν καλύτερα στο σχολείο, ήταν πιο επιμελείς μαθητές και είχαν καλύτερη εξέλιξη ως ενήλικοι. Δεν ήταν πιο έξυπνα, δεν διέθεταν υψηλότερο IQ από άλλα, λίγο πιο λαίμαργα, παιδιά. Είχαν απλώς καλύτερη γνώση της ζωής. Και πετύχαιναν πιο εύκολα σε αυτή, επειδή ακριβώς κατείχαν τη συγκεκριμένη γνώση.

Ενα παιδί με υψηλό σκορ στα τεστ IQ, αλλά «στραβάδι» συναισθηματικά, δεν έχει πολλές ελπίδες να πετύχει στη ζωή του. Αυτό υποστηρίζει στο νέο βιβλίο του με τίτλο «How Children Succeed: Grit, Curiosity, and the Hidden Power of Character» (εκδ. Houghton Mifflin Harcourt) ο Αμερικανός Πολ Ταφ, δημοσιογράφος και «μάχιμος» ερευνητής, ο οποίος, προτού καθήσει να γράψει, έσπευσε, μεταξύ άλλων, να ζησει από κοντά αληθινές ιστορίες παιδιών από «ζόρικες» γειτονιές του Σικάγου. Η περιέργεια, η επιμονή, ο αυτοέλεγχος, η αυτοπεποίθηση, το ψυχικό σθένος και η αποφασιστικότητα αποδεικνύονται, σύμφωνα με τον Ταφ, πολύ καλύτερη συνταγή επιβίωσης από τα CDs με ακούσματα «Baby Beethoven» και τα ταχύρρυθμα μαθήματα ρωσικών. Όπως εξηγεί ο ίδιος στο ΒΗmagazino: «Αυτό που με συνάρπασε περισσότερο κατά τη διάρκεια της έρευνας είναι τα στοιχεία που περισυνέλεξα σχετικά με τους απόφοιτους πανεπιστημίου και τις μη γνωστικές ικανότητες. Θεωρώ ότι αντιμετωπίζουμε την απόκτηση του πτυχίου σαν υπόθεση καθαρής εξυπνάδας, και όμως οι μελετητές ανακάλυψαν πρόσφατα ότι κάποια γνωρίσματα του χαρακτήρα είναι στην πραγματικότητα καλύτεροι δείκτες από το IQ προκειμένου να προβλέψει κανείς ποιοι είναι τελικά εκείνοι που θα αποφοιτήσουν. Η ανακάλυψη αυτή με γοήτευσε, επειδή αποδεικνύει ότι μπορούμε να βοηθήσουμε τους νέους ανθρώπους να βελτιώσουν τα ισχυρά στοιχεία του χαρακτήρα τους».

Η αποτυχία κάνει καλό

Στο βιβλίο του, που μόλις κυκλοφόρησε στις ΗΠΑ, ο Ταφ συνδυάζει το επιτόπιο ρεπορτάζ με τις παλαιές και νεότερες επιστημονικές έρευνες. Ανάμεσά τους αυτή της Αντζελα Ντάκγουορθ από το Πανεπιστήμιο της Πενσυλβανίας, η οποία μελέτησε ενδελεχώς το ψυχικό σθένος και την αποφασιστικότητα να φέρει κανείς εις πέρας έναν ακαδημαϊκό στόχο. Επινεύοντας, μάλιστα, ένα ειδικό ερωτηματολόγιο, διαπίστωσε ότι το υψηλό σκορ στο σθένος και στην αποφασιστικότητα να επιτύχεις κάτι είναι πιο σημαντικός δείκτης ακόμη και εν

συγκρίσει με την ίδια τη νοημοσύνη σου.

Ο Ταφ καταθέτει επίσης αυτό που ψυχολόγοι και νευροεπιστήμονες αγωνίζονται τις τελευταίες δεκαετίες να αποδείξουν. Οτι ο χαρακτήρας του παιδιού δομείται επάνω σε αυτό που η δυτική κοινωνία των γρανιτένιων success stories τρέμει περισσότερο από οτιδήποτε άλλο: την αποτυχία! Εξηγεί πώς παιδιά από όλα τα κοινωνικά στρώματα σήμερα στις ΗΠΑ στερούνται τελικά εμπειρίες ουσιαστικές για την ανάπτυξή τους σε υγιείς ενήλικους. Από τη μία πλευρά, τα τέκνα των ευκατάστατων οικογενειών «μονωμένα» από οποιαδήποτε αληθινή δυσκολία ή ματαίωση, περνούν τα πρώτα τους χρόνια μέσα σε αποστειρωμένα playrooms με γιγαντιαία λούτρινα δεινοσαυράκια για να φθάσουν σε μια εξίσου εξωραϊσμένη – καθ’ ότι πλήρως ελεγχόμενη – ενηλικίωση. «Αντιλαμβάνομαι την ανάγκη να προστατεύσουμε τα παιδιά μας από κάθε κίνδυνο» λέει ο Ταφ. «Αυτό, όμως, που ανακαλύπτουμε τώρα είναι ότι τελικά, υπερπροστατεύοντας τα παιδιά μας, τους κάνουμε τελικά μεγαλύτερο κακό. Αν δεν τους δώσουμε τη δυνατότητα να αντεπεξέλθουν στις αληθινές προκλήσεις της ζωής, να πέσουν και να ξανασηκωθούν, τότε τους στερούμε την ευκαιρία να αναπτύξουν τον δικό τους χαρακτήρα». Δεν είναι τυχαίο ότι σήμερα στην Αμερική 19χρονοι υποψήφιοι, κατά τη διάρκεια της συνέντευξης που καλούνται να περάσουν για την εισαγωγή τους σε κάποιο πανεπιστήμιο, ζητούν από τους καθηγητές να τηλεφωνήσουν, για καλύτερη ενημέρωση, στους γονείς τους. Δεν είναι, μάλιστα, λίγοι εκείνοι που, ακόμη και σε συνεντεύξεις για την πρόσληψή τους σε μια εταιρεία, εμφανίζονται αγκαζέ με τη μαμά και τον μπαμπά, οι οποίοι είναι, βέβαια, πιο κατάλληλοι να διαπραγματευτούν με το big boss τον μισθό και τις συνθήκες εργασίας.

Η οικογένεια ως εταιρεία

Από την άλλη πλευρά, εξηγεί ο Ταφ, τα παιδιά των φτωχών οικογενειών, που έρχονται από πολύ νωρίς αντιμέτωπα με τα αληθινά προβλήματα – από τον υποσιτισμό και την έλλειψη ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης μέχρι τα δυσλειτουργικά σχολεία και τις βυθισμένες στην παραβατικότητα γειτονιές –, δεν θα δεχτούν την υποστήριξη που χρειάζονται για να μετουσιώσουν τις δυσκολίες αυτές σε προσωπικούς «θριάμβους» που χτίζουν χαρακτήρα. Ητοι, τα πλουσιόπαιδα ζουν ισοβίως με ένα επίχρυσο δίκτυο προστασίας και δεν μαθαίνουν ποτέ πώς να διαχειριστούν την αποτυχία. Από την άλλη πλευρά, τα φτωχόπαιδα βιώνουν συχνά τόσο τραυματικά την πτώση, που δεν ξανασηκώνονται ποτέ.

Όπως μας εξηγεί ο συγγραφέας του βιβλίου, την κατάσταση επιδεινώνει ο λεγόμενος «υπεργονεϊσμός» των τελευταίων ετών, αυτή η γονεϊκή μανία – που αφορά και τους γονείς της μεσαίας τάξης – να έχουμε κάθε λεπτό της ζωής των παιδιών κάτω από διαρκή προγραμματισμό, έλεγχο, επίβλεψη και αξιολόγηση

(εκτός, βέβαια, από την ώρα που είναι «παρκαρισμένα» μπροστά στην τηλεόραση ή στο PlayStation). Η σύγχρονη οικογένεια λειτουργεί σαν εταιρεία, εστιάζοντας πάνω από όλα στον τομέα της παραγωγικότητας και των σχολικών επιδόσεων. Οπως αναφέρει η ψυχολόγος-παιδοψυχολόγος Αλεξάνδρα Καππάτου: «Στην Ελλάδα τα τελευταία 20 χρόνια οι γονείς έχουμε βάλει τα παιδιά σε μια κούρσα τελειότητας. Τα τρέχουμε από πολύ μικρή ηλικία σε δραστηριότητες, δεν τους αφήνουμε χώρο και χρόνο να παίξουν και να πειραματιστούν. Θυμάμαι χαρακτηριστικά ένα τετράχρονο κοριτσάκι, του οποίου η μαμά επέμενε, εκτός από κολύμβηση, μπαλέτο και αγγλικά, να κάνει και μαθήματα κινεζικών. Τους δίνουμε, δηλαδή, ερεθίσματα και γνώση, αλλά δεν κάνουμε τίποτε για να αναπτύξουμε τη συναισθηματική, την ψυχική πλευρά τους, τα γνωρίσματα εκείνα που θα τα βοηθήσουν να διαχειριστούν την απογοήτευση, τη ματαίωση, τη ζωή τους. Υψώνουμε γύρω τους ένα προστατευτικό τείχος, σε πολλά, μάλιστα, επίπεδα. Συχνά, δεν τα αφήνουμε να διαχειριστούν ούτε τις σχέσεις με τους συνομηλίκους τους, αφού και αυτές είναι κατευθυνόμενες από εμάς. Αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα με τον δάσκαλο; Πάλι εμείς σπεύδουμε να “καθαρίσουμε”. Πρέπει να μας απασχολήσει σοβαρά, διότι τα παιδιά εμφανίζουν πλέον από πολύ μικρή ηλικία άγχος, κατάθλιψη, διατροφικές διαταραχές».

Ενδεχομένως η κρίση να βοηθήσει προς τη σωστή κατεύθυνση; «Ας δούμε μήπως, αφήνοντας πίσω τα χρόνια των παροχών, καταφέρουμε να γυρίσουμε σε κάποια μοντέλα πιο ουσιαστικής διαπαιδαγώγησης των παιδιών, βοηθώντας τα να δουν διάφορες αποχρώσεις της ζωής, περνώντας τους αξίες και ιδεολογία». Φτάνει, βέβαια, να κατορθώσουμε παράλληλα να αναχαιτίσουμε και το παλιρροϊκό κύμα της κρίσης που φαίνεται να καταργεί κάθε έννοια «επιτυχίας»: «Την τελευταία χρονιά κυρίως παρατηρώ μια έντονη απαισιοδοξία από μέρους των γονέων» επισημαίνει η κυρία Καππάτου. «Τους ακούω όλο και πιο συχνά να λένε “και να σπουδάσει, τι θα κάνει;”. Φοβάμαι πως αν αυτός ο σκεπτικισμός περάσει και στα παιδιά, θα τους μεταφέρει ένα μήνυμα ακυρωτικό, μηδενιστικό, χωρίς καμιά ελπίδα. Και παιδιά και έφηβοι χωρίς ελπίδα δεν μπορούν να προχωρήσουν».

Πηγή: tovima.gr